

## Огляд інструментів підтримки фінансової стійкості в бюджетній сфері в умовах воєнного стану в Україні (08.03 – 31.03.2022 р.)

Відбувається переорієнтація бюджетної сфери на першочергове задоволення потреб безпеки та оборони. Уряд також забезпечує фінансування соціальної, медичної та освітньої сфер. Спрощені бюджетні процедури дозволяють оперативніше ухвалювати управлінські рішення, зважаючи на наявні можливості. Позитивний вплив справляє діджиталізація низки процесів, зокрема процедур отримання допомоги відповідно до програми «єПідтримка».

Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України» наприкінці березня 2022 р. авансом перерахувала в державний бюджет 2,3 млрд грн дивідендів за 2021 р. Загалом від початку війни група «Нафтогаз» сплатила до бюджету 12,3 млрд грн. До кінця березня 2022 р. заплановано сплатити ще 3,2 млрд грн. Таким чином, загальна сума складатиме 15,5 млрд грн.

Уряд встановив частки автоматичного розподілу частини акцизного податку з виробленого в Україні та ввезеного на митну територію України пального між місцевими бюджетами в першому півріччі 2022 р. Станом на 10 березня з початку 2022 р. на відповідному балансовому рахунку Казначейства було накопичено понад 1 млрд грн нерозподілених надходжень.

Як повідомив Мінфін, на 25.03.2022 р. на 100 % від розпису на січень-березень 2022 р. профінансовано видатки на виплату заробітної плати вчителям закладів загальної середньої освіти. На 29.03.2022 р. заробітну плату медпрацівників за три місяці 2022 р. було профінансовано в повному обсязі. Протягом трьох місяців 2022 р. майже 78,1 млрд грн спрямовано на соціальні виплати.

Упродовж 08-31.03.2022 р. Верховна Рада України двічі вносила зміни до Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 рік». За рахунок спеціального фонду збільшено обсяг видатків і дефіциту, а також граничний обсяг державного боргу. А саме - видатки спеціального фонду для Міністерства оборони України за бюджетною програмою «Розвиток, закупівля, модернізація та ремонт озброєння, військової техніки, засобів та обладнання» на 67,5 млрд грн за рахунок залучення на цю суму позики від уряду Великої Британії. Крім того, встановлено, що у 2022 р. кошти державного дорожнього фонду спрямовуються передусім на виконання боргових зобов'язань за запозиченнями, отриманими державою або під державні гарантії, а також на забезпечення потреб сектору оборони.

Скорочено видатки та кредитування загального фонду Державного бюджету за широкою низкою бюджетних програм і збільшено обсяг видатків за програмою «Резервний фонд» на суму 50,9 млрд грн.

Започатковано функціонування Українського ветеранського фонду. Головним розпорядником бюджетних коштів і відповідальним виконавцем бюджетних програм є Міністерство у справах ветеранів України.

Спрощено процедури затвердження та обслуговування бюджетних документів в умовах воєнного стану: порядку затвердження паспортів бюджетних програм, кошторисів, інших планових документів – та внесення змін до них, а також порядку казначейського обслуговування розпорядників та одержувачів бюджетних коштів в умовах воєнного стану.

Державній судовій адміністрації України надано право оперативно перерозподіляти видатки з метою забезпечення належних фінансових умов функціонування органів правосуддя в умовах дії правового режиму воєнного стану.

Визначено, що на період дії воєнного стану заходи щодо впливу за порушення бюджетного законодавства не застосовуються до розпорядників та одержувачів бюджетних коштів сектору національної безпеки і оборони.

Кабінету Міністрів України надано можливість ухвалювати рішення щодо порядку застосування і розмірів державних соціальних стандартів та гарантій відповідно до наявних фінансових ресурсів державного і місцевих бюджетів та фондів загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування.

Разова допомога за Програмою «єПідтримка» в розмірі 6500 грн надавалася найманим працівникам та ФОП, страхувальники яких перебувають на обліку як платники ЄСВ в регіонах ведення бойових дій. Міністерство цифрової трансформації України 29.03.2022 р. повідомило, що від початку запуску послуги було отримано 4,4 млн заявок у «Дії». За цей час 3,3 млн українців вже отримали кошти. Загалом виплати склали 22 млрд грн.

З метою підтримки людей, які залишили житло і втратили роботу через активні бойові дії у їхніх регіонах та виїхали в безпечні місця, затверджено три програми:

- щомісячна допомога на проживання ВПО на період дії воєнного стану та одного місяця після його припинення: для осіб з інвалідністю та дітей – 3000 грн; для інших осіб – 2000 грн;
- компенсація власникам житлових приміщень приватного фонду, які прихистили в своїх домівках вимушених переселенців; суму компенсації за кожен людино-день визначено на рівні 14,77 грн;
- працевлаштування переселенців у спосіб надання роботодавцю компенсації витрат на оплату праці за працевлаштування ВПО у розмірі 6500 грн щомісяця за кожен працевлаштовану особу протягом двох місяців.

З метою забезпечення функціонування бюджетної сфери та життєво необхідних потреб жителів територіальних громад у період дії воєнного стану спрощено бюджетні процедури на місцевому рівні.

Місцевим бюджетам дозволено використовувати залишки коштів освітньої субвенції та субвенції на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами з державного бюджету місцевим бюджетам, збережених на рахунках місцевих бюджетів станом на 1 січня 2022 р., на заходи територіальної оборони, задоволення продовольчих потреб цивільного населення, евакуацію та підтримку цивільного населення в умовах воєнного стану (загалом залишки склали 537 млн грн.).

В умовах гострої обмеженості бюджетного ресурсу під час воєнного стану зростає значення фінансово-економічної обґрунтованості управлінських рішень, яке дозволяє досягати балансу фіскальної достатності, економічної ефективності й соціальної справедливості. Очевидно, що найближчим часом відбудуватиметься зростання дефіциту бюджету. Отже, нагальною ставатиме потреба фінансової підтримки бюджету з боку міжнародних партнерів України.

*Квітень 2022 р.*